

PLB XVI Seimas: daugiau pasaulio Lietuvai

Sandra BERNOTAITĖ.

Kas trejus metus susirenkantis Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimas šių metų liepos 8-11 d. į Vilnių, LR Seimo rūmus, subūrė delegatus iš 33 pasaulio šalių. Darbotvarkėje, kaip visada, buvo numatyta apsvarstyti organizacijos vidaus reikalus, tačiau didelis dėmesys buvo skiriamas ir sąveikos su Lietuva stiprinimo bei indėlio į šalies gerovę klausimams.

1958 m. įkurta PLB šiomet švenčia savo šešiasdešimtmetį, todėl iškilmingame posėdyje buvo prisimintos organizacijos ištakos, o vėliau prieita prie svarstymų, kas kuria PLB veidą šiandien ir kokia galėtų būti jos ateitis.

Savo sveikinimo kalboje Prezidentas Valdas Adamkus pabrėžė: „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė ir šiandien yra, ji gyva, ji veikia ir prasmingai tęsia J. Bačiūno ir V. Kamanto, V. Bieliausko ir G. Žemkalnio, ir daugybės kitų žinomų ir nežinomų bendruomenės narių darbus. Ji ir toliau telkia tautą, saugo lietuviybę, kad ši, kaip didžiausia vertybė, būtų perduota ateinančioms kartoms.“

Įvardindamas PLB kaip unikalią, gilios tautinės minties bendruomenę, Prezidentas kalbėjo: „Pasaulio Bendruomenės įkūrimas tai ne tik skirtingų kraštų, bet ir skirtingų kartų lietuvių bendras darbas. Esu iš tų žmonių, kuriems iš arti teko stebėti Bendruomenės gimimą, prisidėti prie veiklos, ir visada pačius geriausius jausmus sukeldavo bendruomenės su įvairios patirties, įvairių pažiūrų žmonėmis. Visi buvome skirtingi, bet visi supratome: dirbame bendrą darbą ir nesiskirstome į tuos, kurie svarbesni ir kurie mažiau svarbūs. Tik tokioje atmosferoje galėjo rasti Lietuvių Fondas, kurio paramą švietimui, kultūrai, lietuviybei šiandien su dėkingumu ir pagarba mini ne vienas tautietis.“

PLB valdybos nario, PLJS pirmininko Vlado Oleinikovo moderuojama apskritojo stalo diskusija padėjo suvažiavimo dalyviams geriau įvertinti istorines Bendruomenės susikūrimo aplinkybes ir išsivijios reikšmę per pastaruosius šešiasdešimt metų Lietuvoje vykusiems procesams.

JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos pirmininkas Juozas Polikaitis, kaip DP kartos atstovas, priminė, kad PLB kūrimąsi lėmė jau prasidėjęs Antrasis pasaulinis karas, kai buvo pasirašytas Molotovo-Ribentropo paktas, įvyko okupacija ir susikūrė Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas (VLIK), kuris kalbėjo Lietuvos vardu. DP stovyklose žmonės negalėjo veikti politiškai, o nuotaikos keitėsi, silpstant tikėjimui, jog „greitai grįšime“, ir stiprėjant nuojautai, jog „tai ilgalaikė išvyka“. „Rūpinimasis Lietuvos išeivija prasidėjo 1932 m., dar nepriklausomos Lietuvos laiku“, – kalbėjo J. Polikaitis.

VDU Išeivijos instituto direktorius Egidijus Aleksandravičius prisipažino: „Kaip lietuvis ir pilietis aš labai adoruojau tai, ką sukūrė DP karta lietuvių pasaulyje.“ Jis išvardino keletą aplinkybių, kurios galėtų apibūdinti Pasaulio Lietuvių Bendruomenę istorinėje plotmėje: „Lietuva prieš 1939 m. buvo normali Vakarų šalis su pakankamai gerai išvystyta pilietine visuomene net tada, kai demokratija nebuvo visiškai išsiskleidusi. Draugija užsienio lietuviams remti, pasaulio lietuvių sąjungos vaizdiniai, kurie brendo, 1935 m. surengus vienintelį per visą mūsų bendrabūvį Pasaulio lietuvių kongresą... Tai gana sudėtingas veiksmas tuo metu, kai Vakaruose esantys lietuviai nelabai su meile žiūrėjo į Smetonos režimą ir su valdžia santykis nebuvo visiškai vienareikšmis ir saldus, tuo metu, kai reikėjo lietuviams burtis, esant Lietuvos valstybei, kurios valdžia nebuvo galima pasitikėti... Visgi tada organizacijos formos, vaizdiniai, struktūros buvo subrandintos. Pasaulio lietuvių sąjungos niekada nepavyko įgyvendinti, nes tie žmonės, kurie mąstė apie tai, patys atsidūrė emigracijoje. Mano galva, čia sutampa tie didieji iššūkiai: lemties, išvartymo, okupacijų veiksniai su DP kartos išsineštais organizacinio, savanoriško, pilietinio veikimo įgūdžiais. Tuos įgūdžius mums reikia apsvarstyti. Jeigu jų nesuprasime, tai nepajėgsime suvokti, kaip santykiauja mūsų dabartis su praeitimi, PLB po devyniasdešimtųjų, posovietinių žmonių neregėta masė, išsiliejusi pasaulyje, ir koks tai efektas Pasaulio Lietuvių Bendruomenei, kaip didžiajam mūsų, lietuvių, kūrinui.“

Nuoseklus PLB tikslas išlaikyti lietuviybę, auginant išeivijoje jaunąją lietuvių kartą, kuri siektų išlaisvinti šalį, po Lietuvos nepriklausomybės atgavimo turėjo būti apsvarstytas iš naujo. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkas Audrys Antanaitis, Sąjūdžio metais buvęs vienas iš tų, kurie pradėjo aktyviai megzti ryšį su pasaulio lietuviais, pasidalino savo prisiminimais: „Atgavus nepriklausomybę reikėjo išspręsti keletą pagrindinių klausimų: kaip Pasaulio Lietuvių Bendruomenė bendraus su Lietuva, kaip Lietuva bendraus su naujosiomis Rytų kraštų

bendruomenėmis ir kaip sugebės bendrauti tarpusavyje Pasaulio Lietuvių Bendruomenė – kaip gebės susijungti senosios laisvojo pasaulio ir naujosios posovietinės bendruomenės. Tai buvo didžiulė problema, nes jina išryškėjo dar 1989 m. liepos 14–23 d. Trakuose ir Vilniuje vykusiose Pasaulio lietuvių jaunimo dienos, kur dalyvavo per du tūkstančius jaunuolių. Vakarų bendruomenių žmonės visiškai nežinojo, kas darosi Rytuose, ir netgi buvo baimės ne tik dėl mentaliteto skirtumo, bet ir baimės nuvykti ten. Savo ruožtu Rytų bendruomenės jautė tam tikrą nevisavertiškumo kompleksą: natūralu, kad, praleidęs keletą dešimčių metų kalėjime, su laisvojo pasaulio žmonėmis bendrauji kompleksuodamas. Reikėjo sąmoningų pastangų sukurti lietuvių bendruomenes ir pasakyti, kad taip, mes norime bendrauti. Po didelių pastangų 1997 m. Vilniuje įvyko XIX PLB Seimas, kuriame dalyvavo jau visų tuo metu egzistavusių lietuvių bendruomenių atstovai, ir pradėjo veikti ta organizacijos struktūra, kurią mes turime šiandien.“

Antrosios Seimo posėdžių dienos sesijoje, kalbėdamas apie Lietuvos strategiją bendraujant su diaspora, Užsienio lietuvių departamento direktorius Marijus Gudynas iškėlė klausimą: kas mus telkia? „Lietuva yra diasporinė tauta – tai yra faktas, – teigė jis. – PLB visada buvo respublikos organizavimosi už valstybės ribų forma. Savo laiku ši organizacija suvaidino labai svarbų vaidmenį Lietuvos išgyvenime, padėjo jai sugrįžti į žemėlapi. Keičiasi laikai, mes patys turime keistis, bet iš tikrųjų jūsų organizacija yra nuėjusi labai ilgą kelią ir tai ignoruoti būtų labai didelė klaida. Šiandien ir valstybė, ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenė turi kur tobulėti. Mano supratimu, mes turime kalbėti apie visų mūsų bendrą augimą, apie judėjimą pirmyn su pakankamai didele ambicija. Daug kas dabar kalba, kad nebeliko misijos – po to, kai įvyko išsilaisvinimas, buvo įstota į NATO, – aš su tuo kategoriškai nesutinku, manau, kad šiandien turime labai svarbią misiją. Mūsų visų misija yra šita valstybė: sėkminga, pirmaujanti. PLB turi lygiai tą pačią misiją ir apie ją mes turime kalbėti.“ Po įžangos M. Gudynas pristatė atnaujintos „Globalios Lietuvos“ programos planą 2019–2030 metams.

Popietinė sesijos dalis buvo skirta PLB stiprinimo ir atnaujinimo klausimams, buvo aptartas organizacijos įvaizdis ir žinomumas Lietuvoje, ateities vizija ir veiklos. Įvesdamas į temą, moderatorius Gediminas Karoblis, kaip PLB plėtros komisijos pirmininkas, pažymėjo, jog besikuriančioms naujoms lietuvių bendruomenėms kartais būna neaišku, kas yra PLB, kokia jos misija, kas gali į ją įstoti: ar tai individų organizacija, ar organizacijų organizacija, t. y. ar norint dalyvauti PLB veikloje reikia tapti kurios nors šalies lietuvių bendruomenės nariu? Jis paragino

PLB šiuo klausimu diskutuoti ir į jį atsakyti.

Buvusi žurnalo „Pasaulio lietuvis“ redaktorė Dalia Staponkutė pasidalino mintimis apie tikrovę ir mitus, lydinčius lietuvius pasaulyje. „Gyvenimas bendruomenėse, jei pastebėjote, bėga gerokai greičiau nei darbo vietoje arba namie, ir viskas yra prasminga ten, kur žmonės jaučia prasmę būti, ir nesvarbu, jei bendruomenė yra tik du žmonės, nors, jei atsiranda du lietuviai, netruks atplūsti dar du šimtai. Esame tauta su įcentrinėmis ir išcentrinėmis energijomis, ir būtent dėl to svarbu bendrauti ir suprasti, kodėl kiekvienam išvykusiajam ryšys su gimta šalimi yra ir visados bus svarbus. Tai savaime suprantamas reikalas. Ir kai tavęs klausia: o kodėl išvažiavai, o kodėl negrįžti? – šis klausimas sukrečia kaip nepagrįstas kaltinimas“, – dėstė D. Staponkutė.

Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovas, buvęs Belgijos Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Arnoldas Pranckevičius pabandė peržiūrėti ir įvardinti šiandieninius PLB uždavinius: „Pačioje pradžioje Bendruomenės misija rėmėsi tiek laisvės byla, tiek lietuviybės išlaikymu. Vytauto Lansbergio žodžiais tariant, po Kovo 11-osios Bendruomenės tikslas visų pirma yra ryšių palaikymas su Lietuva ir tarp diasporos – šie klausimai vis dar aktualūs, net ir laisvės tema, nepriklausomybės ir demokratijos gynyba vis dar yra aktualūs ir reikalaujantys dėmesio klausimai, kaip ir lietuviybės išlaikymas užsienyje, Lietuvos vardo garsinimas. Tačiau ar to pakanka, kad Bendruomenė turėtų ateities viziją dar šešiasdešimčiai metų į priekį? Svarbu, kiek PLB kuria pridėtinės vertės tiek savo bendruomenėms, kurios yra jos narės, tiek ir pačiai Lietuvai.“

Pažymėdamas, kad šiais laikais įmanoma tiesioginė komunikacija ir nebe toks svarbus tarpininko vaidmuo, A. Pranckevičius pakvietė pažvelgti iš kito kampo: kiek PLB reikalinga savo nariams ir Lietuvai? Pilietybės išlaikymą jis pavadino dar vienu ryšio su Lietuva išlaikymo ir komunikacijos įrankiu, o ne tikslu. Kaip didžiausią Lietuvos problemą A. Pranckevičius įvardino socialinės atskirties ir nelygybės klausimą ir pakvietė diasporą prisidėti sprendžiant jį, dalintis globalia patirtimi, kaip kitoms valstybėms pavyko (ar nepavyko) mažinti atskirtį tarp centro ir periferijos.

Įvesdamas į temą apie LR pilietybės išsaugojimą, LR Seimo ir PLB komisijos pirmininkas Rimvydas Baltaduonis pabrėžė, jog pilietybės išsaugojimas nėra tikslas, tai yra priemonė, kad lietuviai galėtų kurti savo valstybę, kur jie bebūtų, ir ta valstybė būtų stipri: „Net jeigu, priėmę kitos šalies pilietybę, LR pasą turėsime

padėti, mes vis tiek liksime lietuviais, nepaliksime Lietuvos, dirbsime, būsimė kartu su Lietuva. Turime labai gerą pavyzdį: Jonas Basanavičius, išvykęs mokytis į Maskvą, į Lietuvą grįžo po trisdešimt vienerių metų ir buvo pirmasis žmogus, pasirašęs po Nepriklausomybės aktu. Šis žmogus tikėjo Lietuvos valstybe, būdamas pasaulio lietuvis. Mes vienybės neaukosime dėl pilietybės – mums labai svarbu, kad būtume viena Lietuva.“

Kaip tik tuo metu LR Seimas buvo priėmęs sprendimą siūlyti referendumą dėl pilietybės išlaikymo rengti per dvi dienas kartu su prezidento ir Europos parlamento rinkimais bei pakeisti referendumo įstatymą, nuleidžiant reikalavimų kartelę – nuo pusės visų rinkėjų iki trečdalis visų rinkėjų balsų, kurių reikia tam, kad būtų priimtas Konstitucijos pakeitimas. Sesijos metu PLB Seimą pasiekė žinia, jog Prezidentė Dalia Grybauskaitė grąžino pastarąjį siūlymą svarstyti LR Seimui.

Šios naujienos ir aktualijos atsispindėjo PLB priimtose rezoliucijose, kurių iš viso buvo paskelbta net penkiolika. Jų turinys akivaizdžiai rodo, kad pasaulio lietuvių dėmesys ir rūpestis yra nukreiptas į Lietuvą, siekiant būti tais, kurie pataria ir padeda, o ne kritikuoja ir skundžiasi. Naujosios PLB Seimo valdybos rinkimai parodė, kad organizacija į savo įvaizdžio formavimą žiūri rimtai, siekia tęstinumo ir kuria nuoseklų darbų planą, padėsiantį suartinti diasporą su Lietuva. Taip pat džiugu, kad vis daugiau dėmesio skiriama jaunimui, PLJS organizacijai, kurioje darbuojasi naujoji pasaulio lietuvių karta.

Antrajai kadencijai perrinkta energingoji PLB valdybos pirmininkė Dalia Henke Seimo spaudos konferencijoje pabrėžė: „Pagrindiniai naujosios valdybos uždaviniai: pasiruošimas referendumui dėl pilietybės išsaugojimo; pasirodymas Lietuvai Pasaulio lietuvių metais; žvilgsnis į Lietuvą – pastanga atnešti viską, ką turime geriausio. Apsitarėme, kad mūsų tikslas galėtų būti nusakytas taip: daugiau pasaulio Lietuvai. Tai investicijų, mokslo, jaunimo pritraukimas tam, kad ryšys su Lietuva stiprėtų, nepaisant to, kokie bus referendumo rezultatai.“

Tikėkimės, jog užsibrėžti tikslai bus įgyvendinti ir per ateinančius trejus metus 45 šalių lietuvių bendruomenes jungianti PLB konsoliduosius, įtvirtins savo egzistavimo prasmę ir nepraleis progos atsidurti Lietuvos visuomenės akiračio centre: turės ir ką pasakyti, ir kuo prisidėti.

„Lietuviai pasaulyje“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.